

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 44-36. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 25. aprila 1938

Cena posamezni številki din 1.50

Gospodarstvu je treba oddiha

V naši javnosti se je že dostikrat grajalo, da vodi naša železniška uprava preveč fiskalne, a premalo gospodarske politike. Naša železniška uprava skrbi preveč, da daje drž. blagajni čim več dohodkov, premalo pa misli na to, kako bi z dobro službo gospodarstvu to pospeševala. Ti očitki nikakor niso neutemeljeni. Tako so imele naše železnice po računskem zaključku za l. 1935./36. 255 milijonov din več dohodkov kot izdatkov. Ta višek se pa ni porabil za izboljšanje železniških prog, kar bi bilo z ozirom na vedno počasnejšo vožnjo vlakov nujno potrebno, temveč je ves šel v drž. blagajno za kritje drugih drž. izdatkov. Poleg tega je dala vozarinska taksa v korist državne blagajne še okoli 340 milijonov din, da so železnice zaslužile skupno 595 ali skoraj 600 milijonov din. Dohodek od vozarinske takse sicer ni šel v celoti v drž. blagajno, temveč se je večinoma porabil za zidavo novih železnic, čeprav je za mnoge teh železnic njih rentabilnost več kot problematična. Pa tudi ne glede na to je jasno, da bi se smele nove železnice delati le s posojili, ker morajo biti železniške prevoznine predrage, če morajo dati tako velike presežke.

Razumljivo je sicer stremljenje odločujočih činiteljev, če skušajo z novimi železniškimi progami dokazati svoje prizadevanje, da se čim več dela in da se z javnimi deli zaposli čim več ljudi. Toda na drugi strani ni prav nobenega dvoma, da bi n. pr. pocenitev življenja zagotovila odločujočim činiteljem še večjo hvaležnost volivcev. Če bi se n. pr. presežek železniških dohodkov uporabil namesto za problematične nove železnice raje za znižanje trošarine na sladkor, da ne bi bili mi v tem pogledu takoj za Italijo najdražja dežela na svetu, bi najširši sloji hvalili tiste, ki so pocenili ta važni predmet ljudske prehrane. Vse življenje bi bilo olajšano, s tem pa bi tudi oživel poslovno življenje, ki danes trpi predvsem zato, ker morajo ljudje skoraj ves zaslužek porabiti le za golo eksistenco.

Še naravnost bi bilo, če bi železnice teh 600 milijonov presežkov porabile za znižanje prevoznine. Velikemu delu izdelkov bi padle cene, s tem bi se povečala potrošnja, zaradi tega pa tudi proizvodnja in novi ljudje bi se nastavili. Bilo bi to naravno poživljenje gospodarstva, ki ima vse drugačno ceno, kakor pa umetno ustvarjeno poživljenje.

Treba upoštevati še, da že nekaj let javne davščine ne prestopajo rastejo in da se zaradi tega režijski stroški proizvodnje ne prestopajo dvigajo. S tem pa tudi pada rentabilnost podjetij. Ni slučaj, da doživljamo danes to čudno nesoglasje, da manjka na eni strani denarja in kredita, da pa na drugi strani leži po blagajnah toliko mrtvega kapitala. Kdo pa bo tvegala denar, če so podjetja vedno manj rentabilna, kdo pa bo prevzemal težko odgovornost, ki je zvezana z vodstvom podjetij, če morajo ta delati le za tihega in vsiljenega kompanjona?

Po tolikih letih neprestanih novih davščin potrebuje gospodarstvo nujno nekaj oddiha, da se zopet okrepi, da more misliti na po-

cenitev izdelkov, modernizacijo obratov in odplačevanje svojih dolgov. Pa tudi zaradi mezd je potrebno, da dobi gospodarstvo ta oddih, kajti brez tega oddiha postaja življenje vedno bolj drago, delavske mezde postajajo nezadostne, njih poviški zahtevajo zopet večje režijske izdatke, kar mora na vse zadnje dvigniti cene izdelkov, da se draginja vnovič dvigne in se začneja ves usodni krog znova.

Gospodarstvo potrebuje oddiha in zato tudi ni še čas za uvajanje vedno novih socialnih reform. Kakšen hasek naj bo od vseh teh fondov, ki jih mora zbirati gospodarstvo in ki na vse zadnje ne pomenijo nič drugega kot odtegotvanje denarja iz gospodarstva. Kolikor revnejše postane gospodarstvo zaradi teh fondov, toliko manj zaposlitve daje ljudem, toliko manjše je kroženje denarja in blaga. Tako ti fondi dejansko samo nižajo social-

ni položaj delavstva, namesto da bi ga dvigali, kar je njihov namen. Naše stremljenje bi moralo biti, da ustvarjamo drž. blagajni večje dohodke z dviganjem gospodarstva, ne pa s tem, da čezmerno obremenjujemo gospodarstvo in slabimo njegovo moč, da mora posegati vedno bolj po svojih rezervah. Ker kaj bo potem, če bodo te rezerve iztrošene? Kdo bo potem zaslužil denar, ki ga potrebuje drž. blagajna?

»Ta-Ti« poslovanje prepovedano

Pod tem naslovom objavljajo velikonočne »Trgovačke Novine« v Beogradu naslednjo veselo vest: »Pri zaključku lista smo zvedeli, da je državni svet razveljavil odlok, s katerim je bilo dovoljeno poslovanje veleblagovnice »Ta-Ta« v Beogradu.

Pravica je vendarle zmaga!

Stanje svetovnega in našega gospodarstva

Iz referata gen. tainika Gioke Čurčina na skupščini Centrale industrijskih korporacij

Gospodarsko izboljšanje se je začelo v letih 1935. do 1936. zaradi oboroževanja in javnih del, ki pa imajo zelo malo skupnosti s činitelji naravnega gospodarskega polja. Posebno malo pa je imela od tega izboljšanja naša industrija, ker se pri nas vojna naročila in material za javna dela naročajo večinoma v tujini, čeprav bi se mogli predmeti kakor n. pr. lokomotive, vagoni, ladje itd. naročiti tudi doma. V zadnjem času se opaža, da kaže vlada pripravljenost, da v bodoče odnos do domače proizvodnje popravi. Glede izplačevanja liferantov pa je že nastalo izboljšanje.

L. 1937. je pokazalo, da je izboljšanje že prešlo svoj zenit. To dokazuje padec tečajev vrednostnih papirjev, a tudi padec cen za surovine in spekulativne vrednote. Baker, svinec, jeklo, kavčuk so padli že za 50%, niti petrolejske vrednote niso mogle ohraniti svojih dobičkov. Preobrat je nastal najprej v U. S. A., deloma kot posledica pretiranih spekulacij, nato pa v nekaterih državah Evrope. To kolebanje konjunktore dokazuje, da poleg umetne prosperitete ni mogla zagrabiti korenin tudi naravnega, ker politična negotovost preprečuje povrnitev zaupanja, ki je glavni pogoj za kroženje denarja in blaga.

Ta negotovost je bila v nekaterih državah še potenceirana s prehitrim uvajanjem socialnih reform, ki niso bile v skladu z ritmom gospodarskega razvoja. Zato se je opazalo neplodno preseljevanje kapitala, ki se v normalnih časih navadno uporablja za investicije. Tako se je dvignil uvoz zlata v U. S. A. od 487 na 1.631 milijonov dolarjev, dočim je v Franciji še v večji meri padel. Niti države, ki so prepovedale emisije svojih denarnih zavodov v tujini, niso mogle izkoristiti umetno ustvarjene likvidnosti svojih denarnih zavodov, ker so to izkoriščale predvsem vlade za oboroževanje in za javna dela. Zaradi nestalne devizne politike mnogih vlad se je splošno nezaupanje še povečalo. Večina tako nastalega neizkoriščenega kapitala se nalaga v državne papirje ali se hrani v safih ali pa bega po svetu ter ogroža stabilnost tečajev, da so nekatere vlade že morale nastopiti proti temu kapitalu. Prišlo je do tega, da se v državah kot so Anglija, U. S. A., Švica in druge ne morejo več dobiti obresti za svoj denar, razen če se naloži dolgoročno. Ponekod je treba celo plačevati neki odstotek za hranitev denarja.

Politična negotovost pa je imela tudi direkten vpliv na gospodarsko

življenje. Tako je španska državljanska vojna napravila problematičen ves tam naloženi tuji kapital, poleg tega pa zmanjšala trgovino vseh držav s Španijo. Isto se je zgodilo na Kitajskem. Celo tako bežna sprememba režima kakor v Romuniji je povzročila, da se je uvoz predvaja iz Avstrije tako zmanjšal, da je padlo število s tem predvodom zaposlenih delavcev v Avstriji od 2000 na 500. Na drugi strani pa je izpadla iz konkurence Japonska, kar je dvignilo izvoz drugih držav.

Politična negotovost je poleg tega tako zelo povečala občutljivost gospodarskega barometra, da se je še povečala poslovna utrujenost, ki je nastala zaradi raznih deviznih in drugih omejitev. Zboljšanje mora zato predvsem priti iz politike in to je menda tudi vzrok, da je britanska vlada spremenila svojo

dosedanjo taktiko. Na vsak način pa je mogel svet pri tej priliki konstatirati, da so tudi dosedaj najmanj navajeni režimi stvarnost, ki se kar tako ne dajo vreči.

Na drugi strani pa je treba poudariti, da je zaradi kontrole z vseh mogočih strani, zlasti pa države poleg vseh njenih napak prišlo do boljšega razmerja med proizvodnjo in potrošnjo ter je gospodarstvo zaradi mnogih izkušenj postalo bolj odporno. Postalo bi še v večji meri, če bi se znala državna iniciativa brzditi ter bi se število drž. podjetij zmanjševalo namesto da se zvišuje. Nauk o vzrokih konjunktore vedno bolj napreduje in samo priporočati je vsem poslovnim ljudem, da bolj kritično presojajo razvoj gospodarskih dogodkov. Dober znak je, da se je vrednost zunanje trgovine v letu 1937. ipak povečala za 24%.

Naš gospodarski razvoj

Kar se tiče naše države, je treba ugotoviti, da sledi kot agrarna država konjunkturi velikih industrijskih držav z nekim zakasnjem. Zato je bil najmočnejši gospodarski polet pri nas zabeležen lani, torej kasneje kot v zapadnih državah. Cenam industrijskih predmetov so sledile cene agrarnih proizvodov v počasnejšem tempu in bodo zato tudi bolj počasi padale. Vlade agrarnih držav morajo storiti vse potrebno, da bo ta padec čim bolj v skladu s potrebami našega gospodarstva v državi, na drugi strani pa z našim izvozom. Rentabilne cene naših agrarnih proizvodov pomenijo namreč dvig kupne moči glavnega dela našega prebivalstva, dočim nižje cene in dobra kvaliteta pomenijo dvig izvoza. To nasprotje bi se moglo prebroditi samo s spremembo gospodarske strukture. Ker pa je nemogoče popraviti svetovno pariteto agrarnih proizvodov, bi bila rešitev v tem, da dovolijo države, ki morajo v našo državo izvažati svoje industrijske izdelke, da dajejo za naše agrarne proizvode posebne preferencialne, da se s tem dvigne kupna moč prebivalstva. To stanje pa se bo spremenilo šele potem, ko se agrarna država industrializira.

V zvezi z industrializacijo naše države je značilno, da se je rekordnost lani pokazala v našem gospodarstvu poleg v veliki aktivnosti naše zun. trgovine tudi v povečanju industrijske proizvodnje. Tako se je proizvodnja v rudarstvu povečala za 30%, toplotniške industrije za 29%, v obeh panogah v zadnjih treh letih pa za 60%. Sa-

mo cement je dal slabše rezultate. Še boljši rezultati pa se bodo dosegli, ko se bo pokazal učinek novih instalacij v raznih rudarskih središčih. Rude imajo za naše gospodarstvo vedno večji pomen, ker se morejo povsod prodajati za devize. Skupno smo prodali l. 1937. rudarskih in toplotniških proizvodov za 946 milijonov din.

Tudi lesna industrija, v kateri pa se opaža zopet zastoj, je mnogo pripomogla k oživiljenju gospodarstva.

Večji razmah pa bi pokazala tudi naša tekstilna industrija, če se ne bi zvišal uvoz iz tujine, in to zaradi izvoznih premij dotičnih držav in nizkega tečaja, zlasti marke, da je bilo zaradi tega uvoženo blago cenejše od našega. Tako se je uvoz bombažnega blaga povečal od 162 na 264 milijonov din. Kljub temu pa je naša proizvodnja v nekaterih panogah kakor v nogavicah, trikotarjih, bombažnih tkaninah že skoraj dosegla mejo notranje potrošnje. Nade na večji vzpon tekstilne industrije so v padcu, ker uporablja kmet svoj denar predvsem za nakup zemlje, dočim so založeni trgovci za daljšo dobo.

V kolikor je imelo oboroževanje pri nas sploh kak ugoden učinek, se ta kaže v kovinski industriji, toda predvsem v izdelavi polfabrikatov, ne pa v finalni produkciji. Tako je narasla proizvodnja jekla, pločevine, žebeljev, valjanega železa, tračnic, dočim tvornice vagonov, lokomotiv itd. še čakajo na to, da bodo mogle izkoristiti svojo kapaciteto. Nekatere tvornice so vendarle mogle vzdržati nivo svoje proizvodnje kljub tujemu dumpin-

gu, kar dokazuje, da se je kupna moč v državi vendarle povečala. So pa tudi industrije, ki še nadalje stagnirajo kakor pivovarniška in mlinska, k čemur je pripomogel svoje tudi naš fiskalizem.

Naša industrija mora tudi v bodoče računati s kmetom kot glavnim virom naše kupne moči. Zakon o razdolžitvi kmeta, Prizad, dvig cen glavnih kmetijskih proizvodov dokazuje, da se vlada resno bavi z gospodarskimi vprašanji in da je popolnoma neresnično, kar je trdil g. Nedeljković na občnem zboru Nar. banke, da je kmetijstvo pastorka v naši gospodarski politiki. Vprašanje je le v tem, če se niso mogli vsi ti ukrepi v korist kmetijstva izvesti bolj racionalno in če se n. pr. zakon o razdolžitvi kmeta ne bi mogel izvesti brez škode za naše denarništvo in kmetijski kredit, pa tudi trgovce? Ali ne bi bilo morda pravilno, da bi kmeta najprej naučili, da bi prav ravnal s pšenico in bolj pravilno opremil svoje češplje za izvoz, preden začnemo gojiti bombaž in kavčuk? Kajti danes trpi naš izvoz kmetijskih pridelkov zaradi slabe kvalitete našega blaga.

Industrija mora računati tudi s tem, da je ventila za višek kmetijskega prebivalstva. V tem pogledu pa je treba misliti predvsem na reformo strokovnega šolstva, ker je pri nas mnogo več nekvalificirane kakor pa nezaposlenega delavstva.

Pogoj za večji razmah industrializacije države je tudi priliv tuje kapitala. Da pa ta kapital pride, je potrebno zaupanje v našo državo, njegovo pravno varnost v njej in njeno dobro upravo. Napačno je delati ovire tujemu kapitalu, še bolj napačno pa je dajati tujemu kapitalu posebne privilegije in s tem škodovati domači industriji.

Pri vsej skromnosti obsega industrializacije je vendar ta že znatno pripomogla k okrepitvi notranjega trga in kupne moči širokih slojev, a začela se je kazati tudi v našem izvozu. Lani se je namreč naš izvoz povečal za 45%, izvoz kmetijskih proizvodov pa samo za 28%. Pri tej priliki treba omeniti še ugodno spremembo glede smeri našega izvoza, od katerega je šlo l. 1927. samo 55% v države z zdravim valuto, lani pa že skoraj 32%. K temu izboljšanju pa ni pripomogla kontrola uvoza, niti kliringi in kontingenti, temveč oni gospodarski ljudje, ki so delali za vrnitev svobodne zamenjave blaga in kapitala.

Industrija in kmetijstvo

Uspešno je bilo sodelovanje med kmetijstvom in industrijjo glede nabav v državi. Tako je glavna kmetijska nabavljalna zadruga nabavila lani blaga za več ko 35 milijonov din. Iz tega se vidi, da hodi industrija in kmetijstvo vzporedno in da se medsebojno dopolnjujeta. To spoznanje pa še ni dozorelo v nekaterih časopisih ter na skupščinah nekaterih kmetijskih društev,

a tudi ne v skupščini, kjer so napadi na industrijo na dnevnem redu. Nastaja zelo vprašanje, če ne bi bilo potrebno, da bi pristajali strank, ki so industriji, pri prihodnjih volitvah nastopili tudi v večji meri kot poslanski kandidati?

Glavno sredstvo za obrambo interesov industrije pa je v dobri organizaciji industrialeev. Zato je tudi nujno potrebno, da ostanejo združenja industrialeev še nadalje obvezna. Dobra organizacija je potrebna industriji tudi zaradi obrambe pred fiskalizmom. Ni države, v kateri bi se fiskalna obremenitev izvajala tako sistematično, na drugi strani pa tako brez ozira na gospodarski razvoj v državi kakor pri nas. Z vedno večjim odzemanjem dobička jemlje fiskus industriji možnost, da si nabavi moderne stroje in zato je industrija v nevarnosti, da zaostane za drugimi državami. Druga značilnost našega fiskalizma je, da se izvaja čisto nepričakovano, s polno presenečenjem in brez sodelovanja z zainteresiranimi organizacijami. Takšen fiskalizem ovira razvoj, namesto da bi pospeševal konjunkturo.

Drug nedostatek, ki se pri nas vedno bolj udomačuje, je etatizem in poseganje države v zasebno iniciativo. To more imeti zlasti v času krize tudi svojo dobro stran, toda samo tako dolgo, dokler ne dela škodljive konkurence tudi zasebnim podjetjem, razen če bi to zahtevali izredni interesi narodne obrambe.

Osnovni pogoj za etatizem pa je odlična uprava in dobra organizacija države in njenih organov ter izkušen uradniški aparat. Teh pogojev pa pri nas ni, temveč se s pomočjo etatizma ustvarja več vrst gospodarstva, in sicer privilegirano državno, priv. zasebno in nepriviligirano zasebno gospodarstvo, v sredi med njima pa je združništvo.

Značilna je v tem pogledu proračunska razprava pri debati o proračunu gradbenega ministrstva. Trdilo se je takrat, da ni treba zidati električnih central z majhnimi silami, ker da proizvajajo predrag tok, kar ni v korist zlasti gospodarsko šibkejšim slojem in da naj zato zida električne centrale država, pa čeprav je znano, da je država s svojim sedanjim pretirano birokratičnim in nezadostno strokovnim aparatom najbolj drag podjetnik. Edino veliki kapitali morejo poceni proizvajati električni tok. Zato se moramo že enkrat sprijazniti z mislijo, da je naša revna država primorana, da izkorišča rudna bogastva in vodne sile predvsem s pomočjo tujega kapitala.

Značilno pa je tudi, da pri debati o zidavi cest ni nihče omenil čuden pojav, da so skoraj vsi podjetniki pri nas v sporih z državo in da potekajo skoraj vsi ti procesi za državo neugodno, da pa za škodo, ki iz tega nastaja za državo, ne odgovarja nihče.

Pri razpravi o proračunu fin. ministrstva se je zlasti poudarjalo, kako zelo je narasla vloga drž. denarnih ustanov, nihče pa ni omenil, da se mora to pripisati samo okoliščinam, da je bilo delo zasebnih bank onemogočeno. In vendar državni zavodi nikdar ne morejo tako služiti skladnemu prodiranju denarja in kredita v gospodarstvo kot zasebni zavodi. Zato bi bilo zelo koristno, če bi Nar. banka čim prej uredila razmere v zasebnem denarništvu, da bi moglo to izvajati svojo misijo v korist vsega gospodarstva. Iz letnega poročila Nar. banke nismo dobili vtisa, da bi se to kmalu zgodilo. Zato moramo vztrajati na zahtevi, da se uresniči obljuba, da se bodo z drž. pomočjo uredili tudi kreditni odnosi industrialeev. V zvezi s tem moramo omeniti, da je fin. minister pooblaščen, da v svrhu čim večje zaščite domačih zavarovancev in vlagateljev predpiše uredbo o ustanavljanju poslovnih rezerv in rezervnih fon-

dov ter njih delnega nalaganja v drž. vrednostne papirje tudi pri industrijskih podjetjih. Ne razumemo, kateri domači vlagatelji in zavarovanci bi bili pri naših industrijskih podjetjih.

Naša socialna politika

Nato je govoril g. Čurčin o politiki Nar. banke ter prešel na našo socialno politiko, ki kaže že pretirano največjo aktivnost. Kmalu bomo že prekosili socialne ukrepe Francije, ki so povzročili najtežje posledice tako v notranji kot v zun. politiki. Proti tej pretiranosti vne- me je nastopil gen. tajnik Čurčin

precej ostro in nato naglasil, da je bila naša industrija glede soc. politike vedno za sodelovanje z oblastmi v smislu doseženja čim boljših odnošajev z delavstvom ter odprave vseh zlorab tako glede hiperkapitalizma kot tudi glede pogojev dela. Naša industrija je tudi za svobodo sindikatov in svobodo stavk, kakor je na drugi strani proti monopolu enih ali drugih sindikatov ter okupiranju tovarn.

Pomen socialnih problemov in njih rešitve najbolj zvesto registrira Mednarodna organizacija dela v Ženevi, ki je bila ustvarjena baš zato, da daje takt pri izdaja-

nju socialnih ukrepov, da bi se na eni strani preprečili boji med delodajalci in delojemalci, na drugi strani pa, da bi se odpravila ali vsaj ublažila nelojalna tekma med industrijami posameznih držav na socialnem polju. Vse države, ki so imele hitrejši ali počasnejši ritem, kakor pa ga je nazkazala ta mednarodna organizacija, so zasle v velike težkoče. Že zato glejmo, da tega nauka ne prezremo.

Nato je g. tajnik Čurčin obširno poročal o delu Centrale industrijskih korporacij.

Stavbeno gibanje v Mariboru

Živahna stavbena sezona na vidiku. Dvoje monumentalnih zgradb Pokojninskega zavoda. Gradnja carinarnice in carinskih skladišč še letos

Vsi znaki kažejo, da bo imel Maribor letošnje poletje prav živahno stavbeno sezono, kar bodo številni brezposelni tople pozdravili, pa tudi trgovci, obrtniki in industriji, ker se jim nudi prilika za povečanje prometa. Naše trgovstvo je tako zelo navezano baš na stavbeno gibanje, ker mu je tu dana prilika, da razpeča nekaj blaga. Kadar je stavbena sezona pičila, se to tudi pri trgovcih prav močno pozna, zlasti pri onih, ki trgujejo s stavbenim materialom. Za letošnje pa je prognoza prav ugodna, posebno je na programu tudi precej javnih del, ki se bodo še letos začela.

Naj najprej omenimo Pokojninski zavod, ki se je odločil, da bo tudi v Mariboru v stavbe naložil nekaj milijonov svojih premijskih rezerv. Ta veliki zavod je doslej Maribor, drugo največje mesto v Sloveniji, nekam zanemarjal in se pred vsem omejil na Ljubljano, kjer je res mnogo zidal, zlasti nebotičnik, ki zbujal pozornost vsakega tujca. Doslej je Pokojninski zavod v Mariboru sezidal le Mariborski dvor, t. j. blok večnadstropnih hiš, z znanim hotelom istega imena. Sedaj bo pa ta zavod upošteval naše mesto v večji meri.

Pokojninski zavod namerava v svrhu poživitve stavbene delavnosti staviti na razpolago 6 do 10 milijonov dinarjev, kar je lepa vsota, ki bo prišla v prid mnogim delavcem in podjetnikom. Že nekaj mesecev so iskali primerno stavbišče sredi mesta, pa ga niso našli. Sedaj so našli izhod, in sicer na ta način, da mestna občina odstopi zavodu svojo veliko parcelo v Marijini ulici nasproti sodišča, zato pa se ji za kupnino zniža njen dolg pri Pokojninskem zavodu. Na ta način bo ustrezno obema, ker občini sedaj prazna parcela prav nič ne koristi. Kupna pogodba bo podpisana še te dni, nakar se začne izdelava načrtov. Računati je s tem, da bo poslopje še do zime pod streho. Stavba bo tri-, morda celo štirinadstropna in bo imela v pritličju poslovne prostore, v etažah pa stanovanja. Že sedaj se za prostore zanimajo odvetniki, ki bodo imeli svoje pisarne prav nasproti sodnji, kar čez cesto. Da se izvede stavba v zamišljenem obsegu, se vrše pogajanja z Okrožnim uradom za zavarovanje delavcev, ki ima poleg svoje palače nasproti sodnji nezazidano parcelo. Obe parceli skupaj sta dovolj veliki, da se na njih postavi stavba, kakor si jo želi zavod. Tudi pogajanja z OUZD so v načelu že odobrena na odločilnih mestih.

Zavod pa išče še eno večjo parcelo v sredini Maribora, da bi si tam postavil še eno veliko poslopje s stanovanji in poslovnimi prostori. V to svrhu se že pogaja za odkup večjega stavbišča v severnem delu mesta, menda okrog parka ali v njega neposredni bližini. Ako gre vse po sreči, in vsi znaki to kažejo, bo zadeva v najkrajšem času perfektna in se bo potem takoj začelo z zidavo.

Mnogo zaslužka bo prebivalstvu nudila zidava novega carinskega poslopja in carinskih skladišč, za kar bo v štirih etapah potrebnih kakih 35 milijonov dinarjev. Zaenkrat pride na vrsto moderno carinsko poslopje s skladišči in dovoznimi cestami, kar bo stalo menda 15 milijonov. Občina ima znesek že zagotovljen iz kaldrminskega fonda, v katerega prispeva vsako leto nekako en milijon dinarjev. Ker občina že precej let ni izkoristila fonda, ampak si je odpadajoče zneske rezervirala, se je zbrala že prav lepa vsota. Občina ima tudi že zagotovilo, da dobi na račun bodočih obrokov predjem, tako da se bo celotna prva etapa programa izvedla naenkrat, kar bo delo pocenilo in odpadejo razne nevšečnosti, ki so združene z zidanjem v obrokih.

Kaj odpade na naše podjetnike, če se gradi kar za toliko milijonov, ni treba še posebej naglasiti. Zaposlenih bo, ker se bodo zidale tudi ceste oziroma tlakovala cestnišča do nove carinarnice, več sto delavcev, kar bo znatno ublažilo brezposelnost. Trgovstvo bo imelo tudi mnogo haska od te stavbene akcije, isto tako industrija in obrt. Še več takih del, pa bo kriza za Maribor precej zmajšana!

Regulacija Glavne trga polagoma napreduje. Tu je sedaj zaposlenih kakih 100 delavcev, razen kvalificiranih delavcev mestnih podjetij tudi brezposelni, ki prejemajo zaenkrat še mezdo iz Pomož-

ne akcije, potem pa so zanje že rezervirani drugi krediti. Vsa regulacija bo stala približno 2 milijona dinarjev. Zal tu zaenkrat ni mogoče zaposliti več brezposelnih, vendar se bo že našel kak izhod, dokler ne pride carinarnica na vrsto.

Za prihodnja leta je določena zidava mestne tržnice, ki jo prebivalstvo že tako željno pričakuje. Tudi tu gre za več milijonov in bo menda imela stavba na betonskem temeljnem zidovju železno ogrodje s steklenimi stenami in železno streho. Prebivalstvo se ne more preveč sprijazniti z dejstvom, da hoče občina zidati tržnico preveč od rok, na pristanišču, na prostoru stare dravske vojašnice, ki jo bodo kmalu začeli podirati. Zlasti so proti tej ideji mesarji, ki so doslej smatrali Glavni trg kot svojo domeno. Oni bi najraje videli, da bi stala tržnica v Kopališki ulici, kjer so že predlanskim mislili sami postaviti nekakšno tržnico, pa je stvar padla v vodo, ko je občina obljubila, da bo sama gradila, ni pa takrat povedala, kje bo stala bodoča tržnica. Ljudje bi sicer rajši videli tržnico bolj pri rokah, vendar pa bodo zadovoljni tudi s pristaniščem, samo da enkrat dobe to tako zelo potrebno zgradbo. Menda bo potem tudi Ljubljana posnemala Maribor in se odločila, da tudi ona postavi tržnico, za katero je prostor že zdavnaj določen. Tako lepega prostora Mariborčani žal nimamo.

Oglašanje prodaj s popustom prepovedano

Minister za trgovino in industrijo je poslal vsem banknim upravam pod P. Br. 12.155/U naslednji razpis:

Po prejetih sporočilih se opaža v vsej državi, da posamezni trgovci oglašajo prodajo blaga za 10, 15 in tudi 20% ceneje, kakor so navadne cene za dotično blago. Ugotovljeno pa je bilo, da to oglašanje ni v skladu z resnico, temveč ima samo ta namen, da se čim prej razproda dotično blago na drobno. Na ta način se ustvarja pri kupecih, ki so pripravljeni verjeti tekšnim oglašom, prepričanje, da je v dotični trgovini razprodaja, kar pa ni res.

Tako postopanje je nasprotno izrečni določbi § 168. obrtnega zakona. Postopanje teh trgovcev pa spada v onih primerih, ko se daje popust, tudi pod določila zakona o zatiranju nelojalne konkurence.

Navzlic izrečnim predpisom pa ni opaziti, da bi pristojna oblast nastopala proti trgovcem, če na tak način oglašajo. Da bi se ta navada, ki se vedno bolj širi na škodo solidnih trgovcev kakor tudi samih potrošnikov, odpravila, poziva trgovinsko ministrstvo vse banske uprave, da odrede podrejenim upravnim oblastem prve

stopnje, da energično nastopijo proti takim trgovcem v smislu navedenih zakonskih določil.

§ 168. obrtnega zakona se glasi: Brez dovolitve razprodaje je prepovedana vsaka reklama, s katero bi se moglo v javnosti ustvariti prepričanje, da je v določenem lokalu razprodaja. Prav tako je prepovedana brez dovolitve razprodaje vsaka raba besede »razprodaja« in podobno v reklamne svrhe.

Po § 399. se kaznujejo prestopki proti § 168. obrt. zak. z globo od 200 do 10.000 din.

»Službeni list«

z dne 23. aprila objavlja: Uredbo o podaljšanju roka za izmeno plačilšč na obstoječih tovornih vozilih — Pravila, kako je treba postopati ob pripiranjih zavezancev, ki služijo pri vojski, mornarici, obmejnih četah ali orožništvu — Dopolnitev pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami — Tarifo avtorskih nagrad za glasbene prireditve, ki jih ima pravico pobirati Društvo jug. glasbenih avtorjev — Pravilnik o ustanovitvi, upravljanju in uporabljanju banovinskega živinorejskega sklada dravske banovine.

Politične vesti

Voditelja koroških Slovencev dr. Tišler in dr. Petek sta obiskala namestnika dr. Seyss-Inquarta ter mu predložila rezultate glasovanja dne 10. aprila na ozemlju slovenske narodne manjšine ter poudarila lojalnost koroških Slovencev do Hitlerja in Velike Nemčije. Hkrati sta izrazila željo, da bi država zaščitila kulturne pravice koroških Slovencev.

Mala antanta je odkrito nastopila za angleški predlog, da Zveza narodov prizna italijansko aneksijo Etiopije. Ne bo pa priznala aneksije Rusije, ki pa ne bo izstopila iz Zveze narodov, tudi če bi njeno stališče propadlo.

Francosko-italijanska pogajanja potekajo zelo ugodno ter bo sporazum dosežen še pred zasedanjem Sveta Zveze narodov, da bo mogla Francija podpirati angleški predlog o priznanju italijanske aneksije Etiopije. Nekateri listi poročajo, da bo sporazum dosežen še pred prihodom Hitlerja v Rim, da bo s tem stališče Mussolinija čim bolj okrepljeno pri razgovorih s Hitlerjem.

Angleški vojni minister Hore Belisha je prišel v Rim ter izročil Mussoliniju pismo predsednika vlade Chamberlaina.

Sovjetska vlada je sporočila berlinski vlad, da je odpravila svoje poslaništvo na Dunaju.

Pri vojaški paradi za Hitlerjev 50. rojstni dan so v Berlinu nastopili avstrijski vojniki zadnjič v star- rali so tudi v starem avstrijskem paradnem koraku, ki pa je v Berlinu zbudil mnogo veselosti. Na paradi je pokazala nemška vojska svoje najnovejše orjaške tanke. Ti so po 18 ton težki ter imajo 7,7 cm top ter več streljiv. Posadka šteje 4 moške. Tanki so zelo okretni in hitri.

Pri Tajercvangu se je razvila silna bitka med Japonci in Kitajci. Japoncev je okoli 100.000, ki so iz- vrstno opremljeni z najmodernejšim orožjem. Tudi Kitajci, ki jih je znatno več, so dobro opremljeni. Kdo bo v tej veliki bitki zmaga- l, še ni mogoče reči. — Poskusi Japoncev, da bi prekoračili Rume- no reko pri Puhsienu, so se pone- srečili. — Silne preglednice delajo Japoncem čem kitajski prosto- voljci. V severnem Seikangu so četniki zavzeli mesto Čungteh ter pobili vso japonsko posadko.

Prince Konoje je po prestani bo- lezni zopet prevzel vodstvo vlad- nih poslov. Japonci bi silno radi čim prej končali kitajsko vojno, ker uvidevajo, da se tembolj utr- juje stališče Rusije, čim dalje traja vojna med Kitajsko in Japonsko. Niso si pa Japonci edini, kako naj bi vojno s Kitajsko končali. Ne- kateri predlagajo, da se začne mi- rovna pogajanja s Kitajsko. To pa je skoraj nemogoče, ker je japo- nska vlada že priznala dve sebi na- klonjeni separatistični kitajski vlad v Nankingu in Pekingju in ker je ponovno izjavila, da se s Čang- kajškom sploh ne pogaja. Na dru- gi strani pa je tudi samozavest Kitajcev zaradi uspehov na bojnih poljih tako narasla, da bi bili ki- tajski pogoji za Japonsko najbrže nesprejemljivi. Zato prevladuje v japonski vlad druga struja, ki za- hteva, da nastopi Japonska na Ki- tajskem s tako veliko vojaško silo, da bo popolnoma zatrla vsak ki- tajski odpor. Čisto svojo politiko pa namerava glede Kitajske voditi princ Konoje, ki je v ta namen ustanovil v predsedništvu vlade poseben kitajski oddelek.

Japonska ofenziva pri Jihsienu se je ponesrečila. Morali so se umakniti, japonska posadka v me- stu pa je obkoljena in dobiva ži- vilo po letalih.

Med Irsko in Vel. Britanijo je bil dosežen sporazum ter bo De Va- lera v kratkem odpotoval v Lon- don, da ta sporazum podpiše. Po- drobnosti sporazuma še niso zna- ne. Poroča se, da bo Vel. Britanija znižala carino za irsko živilno. Ir- ska pa bo v večji množini kupova- la angleške industrijske izdelke.

Predsednik brazilskih republik je izdal uredbo, s katero se prepo- veduje tujcem vsaka strankarska delavnost. Tudi vse politične prire- ditve tujcev so prepovedane. Tuj- ci, ki bi se pregrešili proti tej uredbi, bodo iz Brazilije izgnani.

Sovjetski narodni komisar za težko industrijo Lazar Kaganovič je nenadoma umrl. Nekateri mi- slijo, da gre za atentat, ker je bil Kaganovič zaradi svojih tesnih zvez s Stalinom pri opoziciji zelo osovražen. Ta domneva pa se že demantira.

Nova upravna razdelitev Romu- nije je bila objavljena. V bodoče se bo delila Romunija na sedem oblasti ter bodo meje teh oblasti iste ko meje armadnih zborov. Se- deži oblasti bodo v Bukarešti, Kra- jovi, Kišinevu, Jašiju, Brašovu, Si- binju in Kljužu.

Denarstvo

Niša denarna politika in gospodarstvo

V svojem referatu o našem gospodarskem stanju se je gen. tajnik Centr. ind. korporacij Gjoka Čurčin dotaknil tudi naše denarne politike ter dejal:

Glede naše denarne politike se je v proračunski razpravi pokazal neki optimizem, ki ga mi ne moremo deliti. Po našem mnenju je dobilo naše denarništvo prvi udarec, ko ob navalu vlagateljev ni priskočila Narodna banka na pomoč denarnim zavodom, njih usoda pa je bila zapečaten z zakonom o razdolžitvi kmeta. Ta zakon pa je pogodil tudi kmeta, ker mu je uničil kredit, v neki meri meri pa tudi trgovca, ki je preprodajal kmečko blago na kredit.

Ukrepi, ki so se od tedaj izdali za rešitev našega denarništva, so sicer omogočili posameznim denarnim zavodom, da niso izplačevali vlog, toda s tem so tudi uničili zadnji ostanek zaupanja. Dokler pa ni zaupanja in možnosti neoviranega izplačevanja vlog, obstoje denarni zavodi dejansko samo za njih uradnike in upravne svete. Kakor smo že poudarili, se danes zadovoljuje potrebe denarnega kreditnega prometa po državnih ustanovah, kar pomeni, da promet plačilnih sredstev danes ne gre po zasebnih zavodih normalno in neposredno v gospodarstvo, temveč večinoma po državnih potrebah, torej posredno.

Pomoč pa, ki jo nudi zasebnemu gospodarstvu Narodna banka, se v glavnem omejuje na posojila, ki pa ne zadostujejo, da bi denarne zavode usposobila za pravo njihovo funkcioniranje. Da se to doseže, je postranskega pomena, če se ta ali oni zamrzli kredit odtaja in če se povečajo nove vloge, temveč glavno je, da se obnovi kreditna sposobnost kmetovalca in zaupanje malega vlagatelja.

Narodna banka se tega zaveda, ker baje po svojem poročilu sama skuša kontrolirati organizacijo in poslovanje zasebnih denarnih zavodov, kar pa je dejansko samo en ukrep več za povečanje etatizma, ki se tudi pri nas vedno bolj udomačuje. Kar industrija najbolj očita Narodni banki je to, da n. pr. kupuje od naših podjetij funte po 212 do 215 din, prodaja pa jim isti funt po 260 in 270 din, kar pomeni za podjetja naravno znatno povečanje stroškov proizvodnje.

Dopolnitev pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami

Finančni minister je izdal odločbo o izpremembi čl. 19.č pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami. Ta člen se glasi odlej:

»Za pobijanje devizno-valutnih kaznivih dejanj, njih izsledovanje in pregon se ustanavlja pri bančnem in valutnem oddelku »sklad za pobijanje devizno-valutnih kaznivih dejanj«. Vsote, ki se izterjajo kot denarne kazni po izvršnih rešitvah, kakor tudi vsote, označene v točkah 1. do 5. čl. 20.a pravilnika se vplačujejo pri Narodni banki v dobro računa tega sklada pri tej banki.«

Odločba fin. ministrstva navaja nadalje, kako naj se denar fonda porabi. Iz fonda se izplačujejo nagrade onim, ki so omogočili, da se krivci kaznujejo, nadalje se uporablja fond za vzdrževanje priprtih oseb, za plačilo potnih stroškov kontrolnih organov, za publikacije ter za nastavitve honorarnega osebja. Po izplačilu vseh teh izdatkov se koncem leta pridrži 1 milijon din za račun naslednjega leta.

Iz tega sledi, da se računa s tem, da bodo dale kazni prav lepe dohodke.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 15. aprila navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je zvišala za 15,8 na 1.800,7.

Devize izven podloge so narasle za 3,29 na 407.

Vsota kovanege novca se je zvišala za 16,6 na 423,8.

Posojila so se zmanjšala za 8,59 na 1.586,8.

Razna aktiva so narasla za 1,6 na 2.270,68.

Obtok bankovcev se je zmanjšal za 69,2 na 5.788,2, obveze na pokaz pa so narasle za 79,7 na 2.706,9.

Razna pasiva so narasla za 18,9 na 359,3.

Celotno kritje se je zvišalo na 27,23%, samo zlato pa na 26,97%.

V zvezi s ponehanjem politične napetosti so se na borzah dvignili tečaji papirjev. Tako se je tudi znatno dvignil tečaj češkoslovaških državnih papirjev. V Londonu se je dvignilo čsl. državno posojilo od 80'50 na 84, praško mestno posojilo pa za pol točke. Še pred

kratkim je bil tečaj čsl. državnega posojila v Londonu samo 62, da se je torej v kratkem času dvignil za 22 točk.

Na češkoslovaškem je stopil dne 16. aprila v veljavo zakon, po katerem morajo zavodi, podjetja in nekatere socialne ustanove del svojih rezerv naložiti v državne vrednostne papirje.

Dansko posojilo v višini 50 milijonov danskih kron za narodno obrambo in poživljenje gospodarstva je bilo v celoti al pari prevzeto od danskih velebank. Posojilo se bo obrestovalo po 4%.

Mehiška vlada je razpisala posojilo v višini 100 milijonov pezet, ki bo služilo za odplačila tujim lastnikom premogovnih vrelcev in tovarniških naprav, ki jih je mehiška vlada razlatala. Seveda bo s tem posojilom odplačan le del terjatev tujih lastnikov.

Družba Pan-film je znižala svojo delniško glavnicu z znižanjem nominalne vrednosti delnic od 500 tisoč na 250 tisoč din.

Baron Rotschild je dosegel, da je bila v Londonu izrečena sodna prepoved nad vsemi depoziti dunajske banke Rotschild v Londonu, ker nimajo pravico disponiranja z denarjem banke njeni lastniki, temveč komisar, ki je bil imenovan banki. Prepoved se v Londonu utemeljuje s tem, da ti depoziti niso last baronov Rotschildov, temveč klientov banke in da so se morali interesi teh zaščititi.

	1938	din	din
7% inv. pos.	19. IV.	99—	101—
	22. IV.	99'25	101'25
8% Blair	19. IV.	96'50	97'50
	22. IV.	96'50	98—
7% Blair	19. IV.	90'50	91'50
	22. IV.	92—	92'75
7% Seligman	19. IV.	99—	101—
	22. IV.	99'25	101—
4% agr. obv.	19. IV.	61—	63—
	22. IV.	61'50	63—
4% drž. gar. agr. obv.	19. IV.	51—	53—
	22. IV.	51'50	53—
6% begl. obv.	19. IV.	93—	94—
	22. IV.	92'50	93'50
6% obv. dalm. agrara	19. IV.	92—	93'50
	22. IV.	92—	93—
2'5% voj. škoda	19. IV.	481—	485—
	22. IV.	480'50	483—

Delnice Narodne banke so se tekom preteklega tedna zopet okrepile za din 50— pri komadu in od četrtka dalje beležile 7.250— din v povpraševanju, din 7.350— pa v ponudbi. Trbovlje so med tednom notirale za 10 točk nižje, v torek in petek 22. t. m. pa 200— din za denar in din 210— za blago.

Žitno tržišče

Tendenca za pšenico stalna, za koruzo čvrsta.

Promet je bil običajno neznaten, cene pa nespremenjene pri koruzi, ječmenu in mlevskih izdelkih, medtem ko se je podražila južnoban. pšenica za din 2—, gor. bačka za din 5—, slavonski oves pa za din 15— pri 100 kg.

Na zadnjem borznem sestanku so bile dosežene te cene:

Žito:

Koruzi: din din
času primerno suha, s kvaliteto garancijo, franko nakladalna postaja 103— 105—

Pšenica:
juž. banatska, 77 kg, 2% primesi, zdrava, suha, rešetana, plačljivo proti duplikatu, franko nakladalna postaja 180— 182'50
gor. bačka, 78 kg, 2% primesi, zdrava, suha, rešetana, plačljivo proti duplikatu, franko nakladalna postaja 190— 192'50

Ječmen:
62 kg, 2%, suh, zdrav, rešetan, plačljivo proti duplikatu, franko nakladalna postaja 148— 150—
63/64 kg, 2%, suh, zdrav, rešetan, plačljivo proti duplikatu, franko nakl. postaja 155— 157'50

Oves:
zdrav, suh, rešetan, lco. vagon slavonska postaja, plačljivo proti duplikatu 152'50 155—

Mlevski izdelki:

Moka: din din
pšenična Og, banatska postaja, ekskl. prometni davek, plačljivo proti duplikatu 290— 295—

TEDEN NA LJUBLJANSKI BORZI

POSEBNO POROČILO „TRGOVSKEGA LISTA“

Devizno tržišče

Tendenca čvrsta;

promet din 5.847.095'45.

Devizna kupčija je zopet nekoliko popustila posebno z ozirom na višino deviznega prometa, ki je bila dosežena v času od 4. do 8. aprila t. l. (din 7.117.166'99) in od 11. do 15. t. m. (din 7.352.106'53). Skupni promet v tem mesecu komaj presega 20 in pol milijonov dinarjev in bo bržkone še nazadval napram marcu t. l.

Devize:	pred-	zadnji	minuli
	leden		
	(vse v tisočih dinarjev)		
Amsterdam	109	58	
Berlin	3854	2489	priv. klir.
Bruselj	110	—	
Curij	64	614	
Din. deviza	20	256	avstr. pr. kl.
Dunaj	1230	553	avstr. pr. kl.
London	1656	1522	priv. klir.
New York	284	334	
Pariz	23	20	
Praga	2	1	

Napram predzadnjemu tednu se je dvignil devizni promet le v Curihu za približno 0'6 milj. dinarjev, poleg tega tudi še v New Yorku, dočim izkazujejo vse ostale de-

vize znaten padec prometa, predvsem Berlin in Dunaj, ki sta nazadovala skupno za nad en milijon dinarjev. London je tokrat znatno manj popustil.

Narodna banka je še nadalje posredovala le v Curihu in Londonu, seveda v obsegu dosedanjega dnevnega deviznega kontingenta in na bazi stabilizacijskega tečaja.

V privatnem kliringu je beležil avstrijski šiling takole:

19. aprila	din 8'65	—8'75
20. aprila	din 8'64	—8'74
21. aprila	din 8'635	—8'735
22. aprila	din 8'65	—8'75

Nemška marka je bila ves minul teden trgovana v privatnem kliringu na bazi din 14'40 do din 14'60, prav tako London, ki je notiral ves čas din 238— samo za denar.

Devizna tečajnica kaže močnejše fluktuacije tečajev, zlasti pri devizah New York, Amsterdam in Berlin. V poenih izražena tečajna razlika, dosežena v teku prejšnjega tedna znaša:

Amsterdam +4'50, Berlin +4'51, Bruselj +1'56, London +0'31, New

York +20'01, Pariz —1—, Praga —0'31 in Trst +1'01. Curij je ostal nespremenjen.

Devize s prmo	Povpr.	Pon.
Narodne banke	din	din
Amsterdam	19. IV. 2407'66	2422'26
	22. IV. 2412'16	2426'76
Berlin	19. IV. 1738'52	1752'40
	22. IV. 1743'03	1756'91
Bruselj	19. IV. 729'14	734'21
	22. IV. 730'70	735'76
Curij	19. IV. 996'45	1003'52
	22. IV. 996'45	1003'52
London	19. IV. 215'59	217'65
	22. IV. 215'90	217'96
New York	19. IV. 4279'75	4316'07
	22. IV. 4299'76	4336'07
Pariz	19. IV. 136'27	137'71
	22. IV. 135'27	136'71
Praga	19. IV. 151'14	152'24
	22. IV. 150'83	151'93
Trst	19. IV. 226'19	229'28
	22. IV. 227'20	230'28

Efektno tržišče

Tendenca čvrsta za državne papirje.

Na tukajšnjem efektivnem tržišču je še vedno nespremenjen položaj, trg sam pa brez vsakega zanimanja. Prometa ni bilo.

Državni efekti so notirali:

Comm. inž. Jože Germ

Gospodarski razvoj Novega mesta in okolice

(Nadaljevanje.)

Sadjarstvo ne tvori nikjer edine niti glavne panoge gospodarjenja našega kmeta. Sadje je postranski pridelek in nanj tudi kmet v tem smislu gleda. Sadno drevje ni za njega stvar, ki bi jo bilo treba oskrbovati, kakor oskrbuje rastline na polju ali v vinogradu, ampak slušajen pridelek, ki je dobrodošel za domačo porabo, če obrodi. Zato pa kmet v večini ne skrbi za sadno drevje, ga ne čisti, da o gnojjenju, škropljenju itd. sploh ne govorimo. Mnogo so v tem pravcu zato poklicani činitelji delali, toda ostalo je brez uspeha, ker za domačo porabo je dobro to, kar ima; za prodajo pa navadno sadje ne pride v poštev. Omogočitev vsakoletne redne prodaje sadja bi razmere v sadjarstvu hitro spremenila. Statistika sadnih dreves nam kaže, da je sadnega drevja dosti, le kvaliteta ne ustreza. Tako je bilo l. 1934. sadnega drevja (v oklepajih povprečni donos drevesa v kg): jablane 86.971 (0'8), hruške 36.711 (12'2), slive 57.516 (0'2), orehi 23.601 (6'9), marelice 1.086 (1'9), breskve 4.532 (2'1), češnje 22.923 (25'9).

Pri sadjarstvu je treba omeniti važno vlogo, ki jo ima okraj v trgovini s češnjami. Gojitev češenj je osredotočena v brusniški občini, kjer je tudi največji donos v naši državi. Gojitev češenj, breskev, marelic in orehov bi mogla prinašati lepe dohodke. Seveda bi bilo potrebno posvečati drevesom toliko pažnje, kot jo posvečajo n. pr. trtām, katere bi te vrste sadja na mnogih mestih lahko z uspehom nadomestile.

Tudi glede števila orehov je novomeški srez na

prvem mestu v Sloveniji. Vendar je v zadnjih letih tu nastala sprememba. Radi živahne trgovine z orehovino je bilo mnogo orehov posekanih kljub temu, da je za to potrebno posebno dovoljenje zvezano z občutnimi taksumi. Cene orehovini so namreč tako visoke, da se je vse lahko izvozilo v Nemčijo in Italijo za izdelavo puškinih kopit.

Vinogradništvo

je dobro razvito, dolenski cviček je znano vino. Središča, ki dajejo dobra vina, so Trška gora in Grčevje. Posebno poslednje se odlikuje po dobrih vinih. Donosi dobro obdelanega vinograda so na prvem mestu v Sloveniji, t. j. 37'5 hl na hektar vinograda. Enake donose izkazujejo le še Krško, Kostanjevica, Črnomelj in Metlika. Na kvaliteti bi se moralo seveda še mnogo spremeniti. Napačno je mnenje, da se na dolenskih gorica ne more pridelati dobrega vina. Dokaz za to so kleti nekaterih graščin, ki so postavile na trg prvovrstna vina, n. pr. klevčevsko vino, ki je bilo odlikovano na razstavi v Barceloni. Treba bi bilo gojiti tudi namizno grozdje, ki bi gotovo donášalo lepe dohodke.

Živinoreja

je ena od glavnih panog okoliškega kmeta. Od goveje živine se goji največ montafonska pasma, ki razmeroma najbolje ustreza. V nekaterih občinah se goje plemenski bikli za izvoz v južne kraje. Svinjereja je dobro razvita, seveda v malem obsegu, goje se za domačo porabo in par komadov za prodajo. Nekateri okoliši se pečajo z vzrejo malih prešičkov za prodajo.

V splošnem je kmetijstvo v okolici Novega mesta dobro razvito. Manjka le možnost pridelke vnovčiti. Temu so krive predvsem slaba organizacija, slabe prometne zveze in pomanjkanje konsumentov v samem kraju. Sre-

dišče sreza je tako rekoč brez industrije, ki bi bila najboljši odjemalec kmetijskih pridelkov, dokler ti ne bodo našli pot na bolj oddaljena tržišča.

Samo Novo mesto je izrazito uradniškega značaja, kar ni nič čudnega, če upoštevamo, da je upravno središče skoro vse Dolenjske. Več kot polovica prebivalstva je odvisna od dohodkov iz državne blagajne. Ta velika premoč uradniškega stanu daje mestu izrazito konservativen značaj. Predvsem od njih živita mestni trgovci in obrtniki ter preko teh tudi občina prejema večino svojih dohodkov.

Trgovina

je dobro razvita. Po nezdravem razvoju, ki je sledil svetovni vojni, se je v letih 1926—1929 trgovina zopet uredila. To lahko najbolje vidimo iz števila prijavljenih trgovinskih obratov, ki jih je bilo

leta 1925.	529	leta 1931.	344
leta 1926.	404	leta 1932.	322
leta 1927.	?	leta 1933.	324
leta 1928.	393	leta 1934.	332
leta 1929.	387	leta 1936.	302
leta 1930.	346	leta 1937.	299

V razvoju vidimo skoro stalno nazadovanje, od 1925 do 1930 je bilo to nazadovanje rapidno od 529 na 346, kar je za leta konjunktore zanimiv pojav. Razlagati si ga je na ta način, da je povojna prenapolnjenost v trgovskem poklicu povzročila odtok v druge poklice, ker se je povojna inflacija počasi likvidirala. V povojnih letih je hotel vsak trgovati, ker je tedaj trgovina nudila največ izgledov na hitro obogatitev. Povratek normalnih časov pa je izključil ta spekulativni element in trgovina je zopet dobila svoj solidni značaj.

(Dalje prihodnjič.)

din din

Vojadin Zelenik:

pšenična Og, bačka po- staja, ekskl. promet- ni davek, plačljivo proti duplikatu . . .	290—	295—
pšenična 2, bačka po- staja, ekskl. promet- ni davek, plačljivo proti duplikatu . . .	270—	275—
pšenična 5, bačka po- staja, ekskl. promet- ni davek, plačljivo proti duplikatu . . .	250—	255—
Otrobi:		
pšenični, debeli, v egal. 50 kg vrečah, bruto za neto, ekskl. prom. davek, franko vagon bačka postaja . . .	110—	115—
pšenični, drobni, v egal. 50 kg vrečah, bruto za neto, ekskl. prom. davek, franko vagon bačka postaja . . .	100—	105—

Pšenica

(cene po pogojih Privilegirane a. d. za izvoz deželnih pridelkov) Iko ladja:

Tisa I (od sev. meje do vključno Čuruga) kval. 79/2% din 168'—.

Tisa II (od Zablja do ustja Tise) kval. 79/2% din 167'—.

Begej kval. 79/2% din 167'—.

Tisa Kanal (od Kule do B. Gradišča) kval. 79/2% din 166'—.

Donava Kanal (od Crvenke do Bezdana) kval. 78/79/2% din 164'—.

Kanal kralja Aleksandra kvaliteta 78/79/2% din 164'—.

Bačka (Donava-Banat, Donava-Baranja) kval. 78/79/2% din 166'—.

Donava, Srem in Drava, Slavonija kval. 77/78/2% din 164'—.

Donava, Srbija kval. 77/78/2%—3% din 158'—.

Sava (Srbija, Srem, Bosna) kvaliteta 77/78/2%—3% din 157'—.

Od določene cene za blago fko. vlažilec, se za kritje pretovornih stroškov zmanjša cena za vagonsko blago 2 dinarja od 100 kg.

Par. Pančevo, Novi Sad in Apatin kval. 79/2% din 164'—.

Par. Petrovgrad kvaliteta 79/2% din 165'—.

Par. Osijek, Zemun in Smederevo kval. 77/78/2%—3% din 162'—.

Senta kval. 79/2% din 166'—.

Zemun in Smederevo (srbijanska) kval. 77/78/2%—3% din 153'—.

Lesno tržišče

Tendenca še vedno mlačna.

V naši lesni trgovini je zavzel sicer predvideni zastoj nepričakovano velik obseg; tudi utegne biti dolgotrajen ta zastoj, ker vlada na svetovnem trgu že občutna stagnacija — skorajda diktirana od pretiranega birokratizma — ker se vsepovsod onemogočuje medsebojna svobodna trgovina z raznimi prisilnimi odredbami ter naredbami. Tako so izpadle kot naše bivše največje odjemalke Anglija, Nemčija in Italija. Izgleda pa ni na kako skorajšnje izboljšanje.

Posebno so prizadeti naši producenti brusnega lesa, katerega produkcija je v dobi dobre konjunktore silno narasla. A dočim se nam to blago doma po nepotrebnem kviri in se z vsakim dnem veča škoda našim producentom, pa v Italiji zelo primanjkuje baš tega blaga tako, da so že mnoge tvornice morale ustaviti obrate ter odpustiti delavstvo, seveda samo zato, ker prevzeti birokratije še vedno čakajo z izdajo uvoznih dovoljenj. Podobne razmere vladajo v Nemčiji — čeravno v malo drugačni obliki. Kamorkoli skušamo usmeriti naš izvoz, povsod naltimo na skoro iste ovire.

Morda se bodo tega zavedli tudi naši odločujoči faktorji in pravočasno ukrenili vse potrebno, da se našemu lesnemu izvozu kako odpomore.

Stroj v obrtu

Zmagoslavni pohod stroja in na njem sloneča veleindustrija sta stari način obratovanja v mnogih področjih močno omejila, v drugih pa ga znatno izpremenila. Ni še preteklo toliko časa, ko se je domnevalo, da bo veliki industrijski obrat popolnoma izpodrinil ali uničil rokodelski obrt. Če pa natančneje pregledamo ves razvoj, moremo le ugotoviti, da velika industrija ni mogla popolnoma izriniti ali uničiti malega obrta. Res je, da je v mnogih panogah stroj nadomestil ročno delo, na drugi strani pa so nastale nove panoge in nove oblike obratovanja, razni stari obrti pa so se preobrazili. Na mnogih področjih so se zadovoljevali z industrijskimi izdelki, toda na drugi strani zavzema obdelovanje in oblikovanje raznih industrijskih izdelkov po večji roki obrtnika vedno bolj vidno vlogo tudi tam, kjer smo mislili, da je stroj popolnoma nadomestil delo človeške roke.

Reči moramo, da današnji obrt čisto drugače obrtuje, kot je svoje čase. V mnogih panogah se z vsem uspehom bori z veleindustrijo, v drugih pa uspeva poleg industrije. V mnogem pa industrija naravnost podpira obrt.

Oglejmo si nekoliko поблиže to zanimivo medsebojno povezanost, posebno pa v kakšni meri je veleindustrijski obrat navezan na sodelovanje obrtniškega sodelavca. Duševno oblikovanje strojnih izdelkov je vedno navezano le na inteligenco rokodelca. Ne samo, da umetniške in tehniške risbe izvrši človeška roka, modele in šablone morejo napraviti le z roko in šele s pomočjo teh modelov ali šablon stroj izvrši in razmnoži izdelke. Mnogokje je rokodelsko delo v velikem industrijskem obratu laboratorij velike industrije ter mu je poverjena važna naloga: pripravljanje in spremljanje fabrikacijskega procesa. Industrijski obrti imajo delavnice, v katerih ne gospodari samo stroj, temveč je strojno delo povezano z ročnim delom obrtnika. Nasprotno pa je zelo veliko obrtnih delavnic, v katerih sicer prevladuje ročno delo, ki se pa poslužuje strojev in šele s pomočjo strojev vrši svojo nalogo uspešno in hitro. Stroj zavzema važno mesto v obrtu.

Prej si je obrtnik orodje sam pripravljati ali mu ga je napravil tovariš dotične stroke. Danes veleobrat izdeluje razno orodje. V železni industriji se je oblikovala posebna panoga, tako zvana malo-železna industrija, ki dobavlja obrtniku vse orodje poceni in v primernih oblikah. Danes ne bo delal noben obrtnik sam žebeljev, dratencev, vijakov, zakovic, klešč, škarij, pil, kladiv itd., temveč kupuje industrijske izdelke ki so cenejši kot bi bil njegov ročni izdelek. Industrija dobavlja obrtniku precizijska merila in naprave, kakor libele itd., ki so potrebne mizarju, stavbeniku in drugim, da more svoj izdelek najatančneje izvršiti po najfinejših merah. Industrija izdeluje orodje in stroje

za obrtnika, da izvršuje ta svoja dela lažje, hitreje in ceneje, pa tudi natančneje. Prvotno je strojni industriji nudila stroje le veliki industriji, n. pr. parne kotle in plinske motorje. Elektrostrojna industrija pa je spravila v promet majhne motorje, ki so naravnost ustvarjeni za obrtnika.

Svoje čase je naročnik prinesel surovine v delo ali je obrtnik prišel v hišo »na šterok«. Na ta način se še vrši tu pa tam na deželi obrtovanje, večinoma pa ima obrtnik že svojo stalno delavnico, dela doma in naroča surovine pri veletrgovcu ali naravnost v tovarni.

Mizar naroča les, si nabavlja stroje v tovarni, orodje in materialije pri trgovcu. Sam predeluje les, reže furnirje, izdeluje pohištvo, ne samo posamezne kose, temveč že v serijah. Tudi manjše mizarске delavnice imajo že razne stroje in naprave in vse goni motor.

Kljub ogromni čevljarjski industriji uspeva čevljarjski obrt ne samo na deželi, temveč tudi v velikih mestih. Ima še zelo veliko odjemalcev, kateri se ne morejo sprijazniti z industrijskim izdelkom, temveč hočejo obutev po meri in s to more postreči le čevljarjski mojster. Specialisti so vedno dobro zaposleni.

Pekarski in mesarski obrt se istotako poslužujeta raznih strojev in drugih pripomočkov. Človeška roka (tudi v teh obrtjih) ni izločena po stroju, pač pa pride veliko manj v dotiko z živili.

Strojne pripomočke ima klepar, kovač, ključavničar in niti knjigovez ali brivec nista brez njih.

Elektroindustrija je rodila poseben poklic instalaterjev. Kamor pogledamo, povsod vidimo velike izpremembe, toda mala obrtna delavnica, ročno delo in stroj so povsod v zvezi.

Svoje čase je bil obrtnik ponosen na to, da je bil njegov izdelek res ročno delo, dokaz njegove sposobnosti in izvežbanosti. Danes je to drugače, danes bi z izključno ročnim delom ne napredoval. Obrtnik se ni mogel upreti toku časa, skrb za svoj obstoj ga je prisilila, da se čimbolj poslužuje stroja. Toda ročno delo je za izdelovanje kvalitetnega blaga še vedno neobhodno potrebno.

Zunanja trgovina

Na železniški konferenci držav Male antante v Splitu je bila sprejeta končna redakcija skupne tarife za osebni in prtljažni promet. Redakcija tarife za blagovni promet bo sprejeta na prihodnji konferenci. Ni izključeno, da bodo železniški predpisi držav Male an-

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe

Veletrgovina s špecerijo

Veleprazarna za kavo

Mlini za dišave

Glavna zaloga rudniških vod

Brzjavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 26-66

Ustanovljeno leta 1886

tante odločilni tudi za železniške predpise držav Balkanske zveze.

Narodna banka izplačuje po novem kliringu z Italijo nakaznice od št. 12.803 dalje z dne 15. januarja 1938.

Romunija je zvišala uvozno takso na fakture od 2 na 3%.

Carina na poljedelske stroje bo v Avstriji odpravljena ter se bodo zato ti stroji znatno pocenili. Dosedaj so bili v Avstriji kmetijski stroji povprečno za 30 do 40, deloma tudi za 50% dražji ko v Nemčiji.

Sadje se bo iz Madžarske izvažalo v Nemčijo v bodoče samo čisto centralizirano. Izvoz sadja v Češkoslovaško in Poljsko, kamor gre 30% vsega madžarskega sadnega izvoza, bo tudi še v bodoče svoboden.

Prodaja češkoslovaških tvornic avtomobilov in motornih koles se je v marcu znatno povečala. Tako je bilo v marcu prodanih osebnih avtomobilov 993, tovornih 173, avtobusov 14 in motociklov 1063. Največ vozil so prodale domače čsl. tvornice ter je delež tujih tvornic padel od 8,5% v marcu 1937. na 7,4% v marcu 1938.

Izvozne premije bo začela izplačevati Češkoslovaška. Izvoznikom se povrnejo nekateri davki. Te premije se bodo plačevale za izvoz tekstilnega blaga, usnjenih izdelkov, kovinskih izdelkov, vate, pivovarske smole ter kavčukastih izdelkov.

Izvoz Argentine je dosegel letos v februarju samo 766.425 ton proti lanskemu 2.244.048 ton, po vrednosti pa 126 proti 274 milijonom pezov. Vzrok te razlike je zlasti manjši izvoz žita, posebno koruze. Izvoz koruze je padel od 760.859 na 20.099 ton. Uvoz pa se je znatno povečal, tako da je nastal v zunanji trgovini primanjkljaj 64 tisoč pezov proti lanskemu presešku 176 milijonov v istem mesecu. Nova bombažna letina bo še enkrat boljša ko lani.

Turčija je naročila v Nemčiji 18 vagonov-hladilnikov za sadje.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaj oblike, klobuk itd. Skrobi in svetloilka srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. Telefon št. 22-72.

Občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote

Ljubljanska borza za blago in vrednote bo imela svoj 13. redni letni občni zbor dne 4. maja ob 16 v borznih prostorih z naslednjim dnevnim redom:

1. pozdrav predsednika,
2. poročilo borznega sveta o lanskem poslovanju borze,
3. poročilo finančnega odbora,
4. odobritev bilance in podelitev razrešnice borznemu svetu,
5. volitev petih članov borznega sveta, petih članov finančnega sveta in 11 članov borznega razsodišča.

Doma in po svetu

Celjski kulturni teden priredel celjske kulturne organizacije v času od 1. do 8. maja. Spored kulturnega tedna je zelo bogat ter dokazuje visoko kulturno delo Celjske in okolice.

Naša druga velika torpedovka, ki jo grade v ladjedelnici v Splitu, bo spuščena v morje v začetku junija ter se bo imenovala »Ljubljana«. Kum nove torpedovke bo ljubljanski župan.

60 bolgarskih učiteljc je prišlo v Ljubljano ter so bile včeraj v Ljubljani navdušeno sprejete! Danes zvečer priredijo koncert v filharmonični dvorani. Udeležite se koncerta!

Da se javno priznajo zasluge Nikole Tesle, je pošto ministstvo odredilo, da se morajo vse brzojavke, ki se oddajo po beograjski radijski postaji označiti, da jih treba poslati po voje Radio Tesla, namesto dosedanjega znaka voje Radio Belgrad.

Kot zastopnik koroških Slovencev, pravilneje »der Kärntner Windischen«, v novem nemškem parlamentu je bil proglašen neki Franc Mikula, ki je koroškim Slovincem popolnoma nepoznan. Ba je doma v Svitnah pri Podrožci. Slovenski slikar Jakac je priredil v Ulrichovem salonu v Zagrebu

razstavo svojih slik. Razstavo je otvoril zagrebški župan dr. Pejič. V zagrebških umetniških krogih je vzbudila Jakčeva razstava veliko pozornost.

Tvornice kvasa so predlagale vladi, da se ustanovi centrala za proizvodnjo in prodajo kvasa in da bi morale tej centrali obvezno pripadati vse tvornice kvasa. Obenem naj bi se prepovedalo ustanavljanje novih tovarn za kvas za dobo 5 let. Če bi vlada ta prisilni kartel dovolila, potem so tvornice pripravljene postaviti državni brezplačno tvornico za pridobivanje glicerina iz melase in za rafiniranje glicerina. O teh predlogih je že razpravljala ministrski svet ter jih bo, kakor poroča »Politika«, odklonil. Edino pravilno!

Trgovci! Pripravljajte se na III. kongres trgovstva Jugoslavije v Ljubljani v dneh od 11. do 13. junija!

»Putnik« bo odprl v Parizu v Rue de la Michodiere blizu opere izseljenški urad za naše izseljence, zlasti za delavce, ki se vračajo v domovino. V tem uradu bo dobil delavec vse potrebne informacije, a bo mogel tu shraniti tudi svojo prtljago.

Avstrijski vizumi za potovanje v Avstrijo niso več potrebni, kakor sporoča nemško poslanstvo v Beogradu.

Bivši čl. ministrski predsednik Udrzal je zbolel ter so ga morali prepeljati v sanatorij. — Nevarno je zbolel tudi vodja Slovakov posl. Hlinka.

Vse premoženje dunajskega barona Rothschilda je bilo zaplenjeno. Postavljen je bil oskrbnik, ki začasno upravlja premoženje. Baron Rothschild je pobežal po nastopu nar. socialistov v tujino.

Češkoslovaška vlada je sklenila, da bodo letos občinske volitve, in sicer v štirih etapah. Prve volitve bodo dne 22. maja v Pragi in v nekaterih večjih mestih.

Angleški vojni proračun znaša že 343 milijonov funtov, ves državni proračun pa 862 milijonov funtov, kar bi dalo, če bi preračunali na dinarje, nad 200 milijard din. Zaradi večjega oboroževanja pa bo treba proračun še zvišati in angleška vlada namerava uvesti celo vrsto novih davščin, predvsem na luksuzne predmete, kakor na alkoholne pijače, tobak, bencin, avtomobile, kozmetične predmete in najbrže tudi na čaj. Nekateri predlagajo, naj bi vlada raje krila večino večjih izdatkov s posojili, ker so že sedaj davki previsoki.

Sovjetski poslanik v Sofiji je bil odpoklican. Ni se pa hotel vrniti v Rusijo, temveč je pobežal v Belgijo.

V nemškem rudniku Oberhausnu je nastala eksplozija ter je bilo 17 rudarjev zasutih. Od teh je bilo 7 rudarjev ubitih, 10 pa so jih rešili. — V ameriškem rudniku Canaris v državi Virginija pa je bilo zaradi eksplozije ubitih 20 rudarjev.

575 požarov je bilo lani v Zagrebu. Materialna škoda je znašala nad 34 milijonov din. Pri teh požarnih nesrečah je izgubilo življenje 8 meščanov in 3 gasilci.

Banska uprava v Zagrebu je ustavila do nadaljnjega vsako izdajanje dovolil za krčme, bifeje in ljudske kuhinje manjšega obsega na sedežih splošnih upravnih oblasti ter v letoviških in kopaliških krajih.

Poštna direkcija v Osijeku je razpisala 10 odstotno nagrado od ukradenega zneska, ki je bil ukraden dne 24. januarja iz poštnega voza. Takrat je bilo ukradenih 437.000 din.

Radio Ljubljana

Torek, dne 26. aprila. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Uverture (plošče) — 18.40: Slovensko narodno občestvo (dr. Stanko Gogala) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Italijanska in srbska bizantinska cerkvena ikonografija (dr. Fr. Mesesnel) — 19.50: Zabavni zvočni tednik — 20.00: Koncert radijskega orkestra — 21.00: Plošče — 21.10: Rondo — IV. ura, predava g. Srečko Koporc, na klavirju izvaja gđc. Herta Seifert — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester, vložke poje Mirko Premelc.

Sreda, dne 27. aprila. 12.00: Glasbene slike (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 18.00: Mladinska ura: Opazuj in poskušaj — 18.20: Španske pesmi (plošče) — 18.40: Dolenjska mesta na prelomu srednjega in novega veka (prof. Janko Jarc) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Kača v ljudski veri — 19.50: Uvod v prenos — 20.00: Prenos opere iz ljubljanskega gledališča — v I. odmoru: Glasbeno predavanje (v. Ukmar), v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Obiščite

poletni beograjski sejem

od 30. aprila do 9. maja 1938

Največja jugoslovanska revija domačih in inozemskih izdelkov * Najpopolnejša slika zadnjih tehničnih pridobitev v industriji * Največja izbira * Obvestila daje

Uprava Beograjskega sejma, Beograd

Poštni predal 538 * Telefon 28-526, 28-8-2

50% popust na železnicah in parnikih